

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Олександр ДАВИДОВ

7 червня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Конкурентоспроможність бізнесу та інноваційний розвиток

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) рівень _____

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____

спеціальність _____ 051 Економіка _____

освітня програма _____ Бізнес-економіка _____

вид дисципліни _____ Обов'язкова _____

факультет _____ Економічний _____

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

«22» червня 2023 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Вікторія Микитась, кандидат економічних наук, доцент закладу вищої освіти кафедри економічної теорії та економічних методів управління
(вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від «07» 06 2023 року № 12

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Андрій ГРИЦЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) ОПП «Бізнес-економіка» (бакалаврський рівень вищої освіти)
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми
ОПП «Бізнес-економіка» (бакалаврський рівень вищої освіти)

Вікторія МИКИТАСЬ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

Протокол від «21» червня 2023 року № 11

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

Вікторія СВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи менеджменту» складена відповідно до освітньо-професійної програми Бізнес економіка підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є сформувати у студентів теоретичні знання та практичні навички щодо управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних інноваційного розвитку економіки. Особливості державної підтримки інноваційного підприємництва.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Основними завданнями дисципліни є вивчення теорії, вітчизняного та світового досвіду оцінювання та управління конкурентоспроможністю підприємств. Обґрунтування вибору стратегії управління конкурентоспроможністю та інноваційного розвитку підприємства.

СК17*: Здатність розробляти та впроваджувати в господарську практику інноваційні ідеї, продукти та послуги.

1.3. Кількість кредитів: 7 кредитів ECTS.

1.4. Загальна кількість годин: 210 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
44 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
20 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
146 год.	год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання:

Після проходження курсу студенти повинні знати :

- теорію та практику управління конкурентоспроможністю підприємства;
- нормативно-правову базу регулювання конкуренції в Україні;
- технологію аналізу ринку методом конкурентної діагностики;
- теоретичні та практичні аспекти діагностики конкурентної позиції підприємства на ринку;
- ключові методи і підходи до формування сильних конкурентних переваг підприємства;
- джерела і фактори формування конкурентних переваг;
- прикладний інструментарій управління потенціалом підприємства, його конкурентоспроможністю і вартістю;
- принципи формування конкурентоспроможності продукції;
- обґрунтування управлінських рішень щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємства та його структурних підрозділів;
- сутність концепції управління конкурентоспроможністю підприємства та специфічні особливості управління нею в організаціях різних типів;
- методи оцінювання соціальної конкурентоспроможності підприємства.

А також, уміти:

- ідентифікувати всі види конкурентних переваг, якими володіє підприємство, визначити ті, що мають бути досягнутими в майбутньому для поліпшення його конкурентоспроможності;
- використовувати чинники конкурентоспроможності для створення конкурентних переваг підприємства;
- виконувати розрахунки, пов'язані з оцінюванням рівня конкуренції в галузі;
- визначити масштаби конкурентного галузевого середовища підприємства й оцінювати розстановку сил на ринку;
- обґрунтовувати організаційно-технічні рішення щодо підвищення якості продукції і продуктивності виробництва;
- економічно обґрунтовувати та конкретизувати функції управління конкурентоспроможністю підприємства;
- застосовувати моделі та методики оцінювання конкурентоспроможності підприємства.

ПРН27*. Вміти розробляти бізнес-плани інвестиційних проєктів із застосуванням останніх науково-технічних досягнень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1: Сутність і значення конкуренції

1. Сутність і функції конкуренції
2. Види і фактори конкуренції
3. Конкурентна політика України

Тема 2: Конкурентне середовище підприємства

1. Сутність конкурентного середовища підприємства
2. Позиціонування підприємства у конкурентному середовищі
3. Сталість та розвиток підприємства як фактори ефективності в конкурентному середовищі

Тема 3: Конкурентні переваги

1. Сутність і види конкурентних переваг
2. Фактори впливу на конкурентні переваги
3. Формування нових конкурентних переваг підприємства

Тема 4. Основні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства

1. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства
2. Основні принципи оцінки конкурентоспроможності підприємства

3. Оцінка конкурентоспроможності інтегрованих структур бізнесу та суб'єктів господарювання

Тема 5. Обґрунтування вибору стратегії як інструмента управління конкурентоспроможністю підприємства

1. Вибір конкурентної стратегії, що відповідає стану конкурентного середовища
2. Модель розвитку стратегічного потенціалу підприємства
3. Моделювання конкурентної боротьби інтегрованих структур бізнесу

Тема 6: Інновації та циклічність економічного розвитку

1. Поняття інноваційного розвитку інноваційних систем. Сутність теорії циклічних криз та їх зв'язок із теоріями інноваційного розвитку
2. Поняття про кластер інновацій. Основні кластери в інноваційній теорії. 1.3. Сутність науково-технічного прогресу та його роль у соціально-економічному розвитку людства

Тема 7: Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку

1. Внутрішньофірмові форми організації інноваційної діяльності
2. Управління науково-дослідними і конструкторськими роботами
3. Автономні форми організації інноваційної діяльності
4. Державна інноваційна діяльність, її форми

Тема 8: Інфраструктура ринку інновацій

1. Поняття інфраструктури ринку інновацій
2. Організаційно-правові та економічні складові інфраструктури інноваційного ринку
3. Інноваційний клімат
4. Державне регулювання інноваційної діяльності

Тема 9: Державна підтримка інноваційного підприємництва

1. Сутність державної інноваційної політики, її типи. Закон України «Про інноваційну діяльність»
2. Методи державного регулювання інноваційної діяльності
3. Система права та її значення для розвитку інноваційних процесів
4. Сутність і значення ліцензування інноваційних продуктів

Тема 10: Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства

1. Інноваційний розвиток підприємства та його життєвий цикл
2. Стратегії інноваційного розвитку підприємства
3. Бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства: сутність та складові елементи
4. Реінженіринг-бізнес процесів

Тема 11: Інноваційний потенціал підприємства

1. Сутність інноваційного потенціалу підприємства
2. Структура інноваційного потенціалу
3. Методи оцінки інноваційного потенціалу
4. Управління інноваційним потенціалом підприємства

Тема 12: Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства

1. Місце інвестицій у забезпеченні інноваційного розвитку підприємства
2. Аналіз світового досвіду інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств
3. Інвестиції: сутність, класифікація. Види та форми інвестування інноваційної діяльності
4. Місце венчурного капіталу в інноваційному розвитку підприємства

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1: Сутність і значення конкуренції	14	2				12							
Тема 2: Конкурентне середовище підприємства	14	2				12							
Тема 3: Конкурентні переваги	16	2	2			12							
Тема 4. Основні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства	16	2	2			12							
Тема 5. Обґрунтування вибору стратегії як інструмента управління конкурентоспроможністю підприємства	16	2	2			12							
Тема 6: Інновації та циклічність економічного розвитку	16	2	2			12							
Тема 7: Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку	16	2	2			12							
Тема 8: Інфраструктура ринку інновацій	16	2	2			12							
Тема 9: Державна підтримка інноваційного підприємництва	16	2	2			12							
Тема 10: Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства	16	2	2			12							
Тема 11: Інноваційний потенціал підприємства	17	2	2			13							
Тема 12: Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства	17	2	2			13							
Усього годин	210	44	20			146							

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Тема 3: Конкурентні переваги	2
2.	Тема 4. Основні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства	2
3.	Тема 5. Обґрунтування вибору стратегії як інструмента управління конкурентоспроможністю підприємства	2
4.	Тема 6: Інновації та циклічність економічного розвитку	2
5.	Тема 7: Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку	2
6.	Тема 8: Інфраструктура ринку інновацій	2
7.	Тема 9: Державна підтримка інноваційного підприємництва	2
8.	Тема 10: Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства	2
9.	Тема 11: Інноваційний потенціал підприємства	2
10.	Тема 12: Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства	2
11.	Тема 3: Конкурентні переваги	2
12.	Тема 4. Основні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства	2
13.	Тема 5. Обґрунтування вибору стратегії як інструмента управління конкурентоспроможністю підприємства	2
<i>Разом</i>		<i>20</i>

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Опрацювання літературних джерел за Темою 1, підготовка до практичного заняття	12
2.	Опрацювання літературних джерел за Темою 2, підготовка до практичного заняття	12
3.	Опрацювання літературних джерел за Темою 3, підготовка до практичного заняття	12
4.	Опрацювання літературних джерел за Темою 4, підготовка до практичного заняття	12
5.	Опрацювання літературних джерел за Темою 5, підготовка до практичного заняття	12
6.	Опрацювання літературних джерел за Темою 6, підготовка до практичного заняття	12
7.	Опрацювання літературних джерел за Темою 7, підготовка до практичного заняття	12
8.	Опрацювання літературних джерел за Темою 8, підготовка до практичного заняття	12
9.	Опрацювання літературних джерел за Темою 9, підготовка до практичного заняття	12
10.	Опрацювання літературних джерел за Темою 10, підготовка до практичного заняття	12
11.	Опрацювання літературних джерел за Темою 11, підготовка до практичного заняття	13
12.	Опрацювання літературних джерел за Темою 12, підготовка до практичного заняття	13
<i>Разом</i>		<i>146</i>

6. Індивідуальні завдання

Програмою не передбачені.

7. Методи контролю

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою та відповідно до Європейської системи залікових кредитів (ECTS).

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах: виконання самостійної роботи та роботи на семінарських (практичних) заняттях; експрес-опитування; проведення контрольної роботи.

На практичних заняттях оцінюється участь в обговоренні ситуацій, доповіді на основі самостійного поглибленого вивчення питання з тем курсу; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях та виконанні завдань (графоаналітичних вправ та задач).

Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці - екзамен.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання												Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12					
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	12	-	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

- Адамик В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / В. Адамик, Г. Вербицька // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 1. – С. 69-78.
- Анімов А.Н., Ємченко В.Н. Конкурентоспроможність національної економіки. – К. : НАН України. Інст-т економіки, 2001. – 58 с.
- Арнаут І.П., Дослідження підходів щодо дефініції конкурентоспроможності підприємства / І.П. Арнаут // Інноваційна економіка. – 2012. – № 3. – С. 111-114.
- Балабанова І. Конкурентна компетенція підприємства: сутність і методика діагностики / І. Балабанова // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 1. – С. 79-86.
- Балабанова Л.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / Л.В. Балабанова, Г.В. Кривенко, І.В. Балабанова. – К. : ВД «Професіонал», 2009. – 256 с.
- Базиліук Я.Б. Конкурентоспроможність національної економіки України. – К. : НІС, 2002. – 132 с.

Допоміжна література

1. Журик Ю.В. Антимонопольно-конкурентне право України: навч. посібник / Ю.В. Журик. – К. : ЦУЛ, 2011. – 272 с.
2. Кирилов Ю. Є. Агротехнопарки - інноваційний напрям конкурентоспроможного розвитку підприємств аграрного сектору / Ю. Є. Кирилов, В. Г. Грановська // Економіка АПК. - 2017. - № 6 - С. 65-73.
3. Кирилов Ю. Є. Підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств України на основі впровадження інновацій / Ю. Є. Кирилов, В. Г. Грановська // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 24. – С. 5-9.
4. Кирилов Ю.Є. Модель забезпечення конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств: теоретико-методичний аспект / Ю. Є. Кирилов, В. Г. Грановська // Економіка АПК. - 2019. - № 11 - С. 70-78.
5. Колесник Ю. В. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств / Ю. В. Колесник // Економіка, фінанси, право. – 2010. – № 5. – С. 3–8.
6. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія/за заг.ред. О.Т. Янкового].-Одеса:Атлант, 2013.-470с.
7. Кузьмін О.Є. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика: /Монографія/ О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.П. Романко; за заг. ред. д.е.н., проф. Кузьміна О.Є. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. – 180 с.
8. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / Р. Л. Лупак, Т. Г. Васильців. – Львів : Видавництво ЛКА, 2016. – 484 с.
9. Мармуль Л.О., Бойко В.О. Методика визначення конкурентоспроможності аграрних підприємств із застосуванням показників багатомірної статистики. BlackSea. Scientific journal of academic research. Economic, management&marketing and engineering. Tbilisi, Georgia. 2014. Volume 08 issue 01. P. 82-86.
10. Николук О. М. Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства: теоретико-методологічні основи : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. 314с.
11. Юхименко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. Вид:ЦУЛ, 2020.- 320 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Ліга Бізнес-Інформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.liga.net.
2. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nau.kiev.ua.
3. Міністерство економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.me.gov.ua
4. Міністерство фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.minfin.gov.ua
5. Міністерство промислової політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.industry.gov.ua
6. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.ukrstat.gov.ua
7. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.nbuv.gov.ua
8. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.gntb.n-t.org